

***На здобуття
Національної премії України
імені Тараса Шевченка***

**Дві слові про Василя Мойсишина:
роздуми над прочитаним**

Євген Баран

*Карпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
e-mail: evgen.baran@pnu.edu.ua*

• *Вже хлоп'ята трясуть яблінки по садах,
і вранішнє село вкривається густим туманом,
але ще літо.
Помер найліпший в краю музика.
Ховали в останній день серпня.
Заливалась сумом скрипка,
глухо гудів бубон.
А наавтра діти побіжать до школи,
та йому вже не бачити
пухнастих бантиків,
біленьких комірців,
букетів осінніх квітів.
Йому вже не куштувати
спілих сегобрішних слив
і на жодному з вересневих весіль
не співати:
- Вівці мої, вівці. Вівці та отари.
Хто вас буде пасти, як мене не стане?
... Стала вдовою Головиха.*

IX.78

*(Василь Мойсишин. Тірас.
Івано-Франківськ. 2000)*

Нас познайомили восени 2006-го, коли Василь видав другу збірку "Бескид" і готував презентацію. А потім Василь очолив обласний осередок НТШ, активізувавши його роботу і організувавши видання чотирьох тематично-професійних збірників НТШ.

За цей час Василь видав ще дві збірки – "Коло" (2013) з передмовою Степана Пушика і "Матерія" (2020) з моїм переднім словом.

Все би нічого, якби Василь не був доктором технічних наук, завкафедри вищої математики технічного навчального закладу і лавреатом Державної премії з науки і техніки (2018).

А ще Василь закоханий у Дністер (стародавня назва ТІРАС) і гори, що відбито у назвах перших двох збірок. Разів два я з ним сплавлявся Дністром на катамарані від Нижнева до Заліщик, а це 155 км водного шляху Дністровським каньйоном. У гори я не можу за ним вгнатися...

Верлібри Василя Мойсишина, а він також добре володіє і силаботонічною формою вірша, закросні на деталі географічній, ландшафтній і персоналізації історичній. Послідовність картин, у здавалося б простому математичному переліку, витворює мозаїчну картину світу, де в центрі Людина і Сонце. Дві сили, дві стихії, які є стрижневими в поетичній світобудові Василя Мойсишина...

• ОЛЕНЬ

(символ другого місяця весни)

*Колись їх було чимало.
Коли вони йшли,
місячи розплющеними ратицями
безміри зжовклих снігів
межи Прутом й Черемошем Чорним,
то здавалось,
що рухається земля.
Цієї зими
їх тільки зо два десятки
вешталось низинами
у пошуках їжі.
Напровесні, коли в горах
можна углядіти
пагін верби
чи нанюхати молоду траву,
старий рогак вів їх вище,
бо хоч внизу більше їжі,
але й небезпека більша.
Він обирав безпечні шляхи,
вів попри талі потоки,
уникаючи відкритих вершин
з крижаними вітрами.
Правда, якось блідавої ночі
під голодну співанку вовків
видерся аж на вершину,
вхопив місяць за роги
і заніс у дрімучі нетрі,
аби приховати стадо
від недоброго ока,
поки ліс не зодягнеться листом,
аби ночі настали такі,
як Чорногорі пасують.
Бо ж негоже шляхетним оленям
завертати в чужі Beskidi
чи верхи марамороські.*

28.VIII. 03

*(Василь Мойсишин. Коло.
Івано-Франківськ. 2013)*

Місія Слова не залякувати і не дивувати. Виповнювати. Наповнювати. Заповнювати. Доповнювати. Додавати смислів, кольорів, настроєвих гам...

Верлібр Василя Мойсишина саме такий. Його розповідна інтонація, ніби заколисує. Насправді, зосереджує увагу не на образі, метафорі, а звертає увагу на всю картину. Вимагає цілісного сприйняття з прологом і епілогом.

Верлібри Мойсишина, як Чорногірський хребет, - простору багато, горизонти накладаються один на іншого, велична повнота побаченого і розлитий спокій неосяжного споглядання...

Василеві Мойсишину 65. Знаю його більше 20 років. Чоловік твердий, упертий, надійний, у всьому дошукується власних сенсів, нічого не сприймає на віру. Хоча може іноді сказати: сего чоловіка я знаю, і його слову вірю.

Майже 20 літ очолює Івано-Франківський осередок Наукового Товариства імені Т. Г. Шевченка. Проведена ним колосальна робота, аби структурувати, надати логічної доцільності і практичної вивершеності роботі секцій НТШ. А ще Наукові збірники, які тримає, власне, на своєму ентузіазмі і бажанні.

Словом, Мойсишин – се Чоловік, яких мало, але які є, і разом з ними якось спокійніше і надійніше в цьому неспокійному й ненадійному світі...

• *Ангеле-охоронцю,
проведи ня життям по сонцю –
аби сила мене лукава
на годину не звоювала,
аби друзі були й дружина,
аби тішився з успіхів сина,
аби осінь у мамі й тата
жила, світлом-добром багата,
аби ладом ішла робота,
щоб з сусідом не мав гризоти,
аби мріяла десь вершина,
що скоритися ще повинна,
аби в мене була держава,
де панують закони права,
щоб не гнувся перед журбою,
жив у злагоді із собою...
Ангеле-охоронцю,
проведи ня життям по сонцю.*

12.VI.01

*(Василь Мойсишин. Матерія.
Івано-Франківськ. 2020)*

Василь Мойсишин у віршах різний. Оця книжка, названа ніби непоетично, є талановитим і якісним поетичним виповіданням у верлібровій і силабо-тонічній формі. Чотири розділи, немов чотири сторони світу. Найбільше мене здивував розділ "Відчути, як вібрує простір", у якому є вірші за сюжетами картин відомих українських художників і цикл "Дев'ять панно" із першого розділу "Розказати, як наблизив зорі". Василь чує кольори і вміє їх живописати. Вміє виповідати власні історії відомих художніх сюжетів.

А тепер про людське. Книжка подавалася на Шевченківську премію. Не пройшла, навіть, у 2 тур. Мені шкода премії, освяченої іменем Шевченка. Краще її назвати премією імені "ТТ-Макарова", бо з 2019 року се не літературна премія. Це щось несусвітньо-відстрільне. Ми колись прийдемо до розуміння, що ця премія періоду макарівського взагалі випадає з контексту мистецького. Навіть коли серед її лавреатів є декілька незлих імен, але з ніякими творами чи кон'юнктурними вписаннями (та ж Луцишин, Кіяновська чи Прохасько).

Але здивувало мене навіть не це в сьогорічних "макарівських" перегонах. Здивувало, що в 2-й тур не вийшов композитор від Бога Богдан Шиптур. Я нічого не маю до Марічки Бурмаки, але її популярно-бардівська музика, незла в цілому, вже дістала неприємний осад. Бо класичного композитора, який пише і популярну музику, не можна викидати з конкурсу, як недовченого школяра. Це не є ляпасом Шиптуру, – се є ляпасом стану українських преміяльних договорняків, яких не змінила, навіть, війна.

А Мойсишин – дивна постать на українських літературних полях. Математик, вчений і лірик в душі. Один із найталановитіших і найвідданіших Вояків Українського Слова в часи незалежні, в часи буремні, в часи українсько-кацапської війни. Таким Василь і залишиться. Бо він один з тих, яких іржа людської кон'юнктури не чіпається, бо має Ангела-охоронця, який освічує його творчий шлях.

• Про похід Чивчінами я торочив Олегові років зо три. Нарешті зорі склалися, Інтернет не показував дощу, дні були ще достатньо довгими, а тому – гайда в гори.

Команда, як завжди, підібралась "бардзо вишукана": Професор – себто я, Адмірал – Олег Кравець, мій постійний товариш по походах у гори і сплавах Дністром, і Мілітарист – Василь Ленюк.

**(Василь Мойсишин. Мандрівні есеї.
Передмова Євгена Барана.
Івано-Франківськ. 2023)**

Така книжка мала з'явитися, хоча мені дивно, що вона написана. Як правило, такі книжки не пишуть, їх проживають. Але завжди є несподіванки. Їх в українській мандрівній літературі – від ігумена Данила до Василя Мойсишина – набереться з десяток, не більше.

Це колоритні оповіді, закарбовані у форму щоденника мандрів у карпатські гори і сплавів Дністром. У сплавах декілька разів з хлопцями ходив я. Враження незабутні. Один водоспад "Дівочі сльози" чого вартував, аби його побачити. Декілька років тому цей водоспад після тривалих дощів зсунувся до ріки, і його вже ніхто не побачить.

Ця проза – поза часом і простором, хоча прив'язана до часу і простору. Така особливість жанру мандрів. Але це розповіді колоритні, живі, пізнавальні й естетично смачні. Яскравости додають карти маршрутів, знімки подорожей і дружні шаржі Євгена Короля. Не читання, одна насолода.

• .....

*На жаль, "теорія"
дурноверхого ченця Філафея
"Масква – третій Рім"
переросла в ідею "Масква – сталіца
міравова пролетаріата",
яка пройшла
горами людських черепів
і через яку в Чорному морі
більше нашої крові, ніж води.
Але – нація росте у боротьбі,
і хто, як не українці,
повинні обрізати крила
цій божевільній фантазії.*

**(Василь Мойсишин. *Бо йде війна.*
Івано-Франківськ. 2024. 80 с.).**

Це завершення останнього верлібру "Двадцять другого червня / двадцять четвертого року" з книжки Василя Мойсишина "Бо йде війна".

У книжці маємо 15 верлібрових історій, в основі сюжету яких трагедія московсько-української війни. Я не виокремлюю жодного із сюжетів, бо перед читачем відкривається панорама буднів війни, які розказують безпосередні учасники, свідки, жертви цієї трагедії. Цей верлібровий прозопис, дуже простий в освоїй основі, розповідний, чимось віддаленим нагадує непарадні й непафосні спогади ветеранів про II Світову війну. І від цього вони ще трагічніші й жорстокіші у майже беземоційних згадуваннях буднів війни.

Це одна із найчесніших книжок, написаних автором, війна для якого спочатку стала днями очікування вістки від синів з фронту, а відтак тим внутрішнім болем, який вже ніколи не залишить людського серця. Бо війна має здатність "переорати" людину, "змити" попередній досвід, залишаючи глибокі рани на людській долі...

● .....

*Полковник знову іде на війну.
Він знає, що влада
за природою курва,
яка потребує контролю;
що якісь свинячі рила
з "рідного" уряду
вільно розкрадають мільярди;
що тисячі ухиянтів за хабарі
вільно тікають за кордони,
аби згодом вчити нас любити Україну;
що якісь мажори і мажорки
вільно витанцьовують
біля меморіальних дощок
загиблих воїнів.*

*Та полковник знову іде на війну,
бо розуміє жінку зі стоїчного Харкова,
яка пише у фейсбуці:
"КАБ, який прилетів
у приватний будинок, –
це поки що не до нас",
бо розуміє Марусю Звіробій:
"Це свавілля може собі себе дозволити,
бо ми захищаємо його від фронту.
Але вилка засади в тому,
що один крок назад –
і не буде ні їх, ні нас".*

*Полковник знову іде на війну,
аби в нас залишилось майбутнє.*

29.09.2024 р.

**(Василь Мойсишин. Бо йде війна.
Видання друге, доповнене.
Івано-Франківськ. 2025. 100 с.)**

Вийшло друге, доповнене видання книжечки верлібрів Василя Мойсишина «Бо йде війна». У першому (2024) було 15 верлібрових історій, у 2-му – 20. Вони є такими простими, як наше розуміння життя; вони є такими складними, як наше нерозуміння війни.

Ці історії з життя. Нема жодної придуманої. Нема жодної вигадки чи домислу в них. Моментами це такі вражаючі історії, що література безсила перед їхньою жаскою правдою. Аби їх виповісти, треба мінімілізувати літературу і надати можливість фактові свідчити.

Василь зумів це відтворити. Це чесна книжка про війну, про яку розповідають не свідки, – учасники подій. Сама війна свідчить проти себе.

Верлібр Мойсишина статичний, документально сухий, але вражає не окремими метафорами чи стилістичними піруетами, а закарбовується правдою інтонації, загальною картиною, яка сприймається немов антична драма, виконана античним хором.

Монументальний в своїй основі документ, який є самодостатнім у своєму праві свідчити правду війни.

Василь Мойсишин вдруجه номінується на Шевченківську премію. Я не знаю, навіщо йому цей досвід. Бо як сучасний автор він не є "медійним хрущем", про якого говорять. Але він залишається тим поетом, який вперто переконаний, що література – це не лише погоня за успіхом чи внутрішня основа для духового виростання, але й художній документ цинічної епохи і відшукання людського у ній. Інакше, навіщо вона, ця література...

- ОСТАННІ РОМАНТИКИ ЄВРОПИ

*Останні романтики Європи
віддали вісімнадцять сотень
ядерних боєголовок
своїм завтрашнім ворогам
в обмін на гарантії Будапештського
меморандуму,
який нічого не гарантує.*

*Останні романтики Європи
порізали на металобрухт
свою тактичну авіацію,
упустили належну їм частку
Чорноморського флоту,
не подбали про склади
боєприпасів
у Калинівці і Балаклії,
Новобогданівці і Лозовій,
Сватовому, Ічні, Новоянісолі...*

*Останні романтики Європи
розпродали тисячі танків
і бронетранспортерів,
забезпечивши ними
чи не всі країни Африки,
бо, здається, забули
прадавню мудрість:
якщо країна погано озброєна,
то ворог завжди стоятиме
біля брам її міст.*

*Останні романтики Європи
так і не навчилися обирати провід
та контролювати його дії,
тому козацька нація
героїчно харкає кров'ю
і посипає голови попелом.*

26.02.25 р.

Це ще один вірш зі згаданої книжки. Верлібр Мойсишина побутово-розповідного плану з наголосом на останньому реченні. Але впродовж усього вірша маємо ті авторські наголоси, які створюють враження деталі-кільцювання.

Говоримо про різні мови поетичного у час війни і роль автора. Мойсишин вибрав роль стороннього оповідача. Нічого зайвого у його розповіді немає. Моментами сухий, статичний виклад історії, яка вражає не метафорами чи художньою образністю, а подієвістю, здається, простою в своїй основі, але сповненою підтекстів і настроєвістю індивідуальних оцінок. Витоки цієї традиції сягають літописів княжої доби.